

सह्याद्रीचा राखणदार

भारताला मिळालेलं कणक्वर नेतृत्व - लाल बहादुर शास्त्री

महात्मा गांधी व लाल बहादुर शास्त्री यांची जशी
जन्मतारीख एक आहे, तरीही त्यांचा जन्म २
ऑक्टोबर १९०४ साली उत्तरप्रदेशातील मुगलसराई
या गावी झाला. तसेहो दोघे ही समविचारी, विचारात
कृठेही फारकत नव्हती. महात्मा गांधींच्या
विचारांचा भारदस्त पणडा शार्सींच्या खोलवर मनावर
रुजला होता. महात्मा गांधी प्रमाणेच शास्त्री जेवढे
मृत्यु होते, तेवढेच निश्चयी देखील
हात. महात्मा गांधींचे नांव
एकले होते, परंतु प्रत्यक्षात
बघण्याचा योग शार्सींजीना

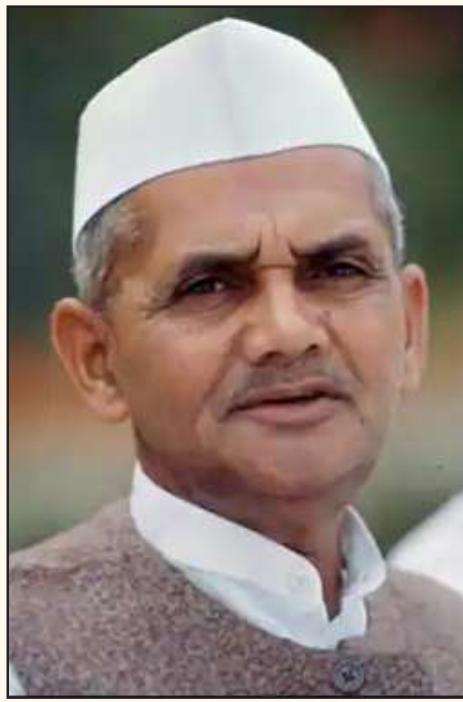

प्रविण बागडे, नागपूर
मो : ९९२३६२०९१९

नेतृत्व केले आणि एकूण सात
वर्षे ब्रिटीश तुरंगवासात घालवली. स्वातंत्र्याच्या या
संग्रामाने ते अधिक परिपक झाले. लाल बहादूर
शास्त्री यांना परकीयांच्या गुलामीमधून देशाला मुक्त
करण्याच्या लढ्यात रुची निर्माण झाली. भारतात
ब्रिटीश राजवटीला पाठिंबा देणाऱ्या भारतीय राजांची
महात्मा गांधी यांनी केलेल्या निंदेमुळेते अत्यंत
प्रभावित झाले. तेव्हा पासून राष्ट्रीय स्तरावर
काहीतरी करण्याबाबतची प्रक्रिया त्यांच्या मनात
घोळू लागली. महात्मा गांधीजींनी देशवासियांना
असहकार चळवळीत सहभागी होण्याचे आवाहन
केले, त्यावेळी लाल बहादूर शास्त्री सोळा वर्षांचे
होते. गांधीजींच्या आवाहनाला प्रतिसाद म्हणून
शिक्षण सोडून देण्याचा विचार एकदा त्यांनी केला.
त्यांच्या कुटुंबियांनी त्यांचा हा निर्णय चुकीचा

असल्याचे सांगून त्यांना रोखण्याचा खूप प्रयत्न केला, मात्र ते प्रयत्न असफल ठरले. लाल बहादूर शास्त्री यांचा निधार ठाम होता. त्यांच्या निकटच्या व्यक्तिना महित होते की एकदा निर्णय घेतला की ते तो कधीही बदलणार नाहीत, कारण बाहेरून मृदू वाटणारे शास्त्री आतून एखादया खडका सारखे कणखर होते. ब्रिटीश राजवटीच्या विरोधात स्थापन करण्यात आलेल्या अनेक राष्ट्रीय संस्थांपैकी एक वाराणसीतील काशी विद्यापीठात ते सामील झाले. येथे अनेक महान विद्वान आणि देशभक्तीचा त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाकर प्रभाव पडला. विद्यापीठाने त्यांना दिलेल्या पदवीचे नाव शास्त्री होते. मात्र लोकांच्या मनात त्यांच्या नावाचा एक भाग म्हणून शास्त्री हे नाव कोरले गेले. स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर

आले होते. १९४६ मध्ये कांग्रेस सरकार स्थापन झाले, तेव्हा या छोट्या डायरेक्टोर ला देशाच्या कारभारात रचनात्मक भूमिका पार पाडण्यासाठी सांगण्यातआले. त्याना त्यांच्या उत्तर प्रदेश राज्याचे संसदीय सचिव नियुक्त करण्यात आले आणि लवकरच ते गृहमंत्री पदावर आरुढ झाले. त्यांची कठोर मेहनत करण्याची क्षमता आणि त्यांची कार्यक्षमता उत्तरप्रदेशात एक लोकोक्ती बनली. १९५१ मध्ये ते नवी दिल्लीत आले आणि केंद्रीय मंत्रिमंडळात त्यांनी रेल्वेमंत्री, वाहतूक आणि दलणवळण मंत्री, वाणिज्य आणि उद्योग मंत्री, गृहमंत्री आणि नेहरूच्या आजारपणात बिन खात्याचे मंत्री म्हणून काम पाहिले. त्यांची प्रतिष्ठा निरंतर वाढतच होती. रेल्वे मंत्रालयाची जबाबदारी असतांना त्यांच्या कारकीर्दीत रेल्वे अपघातात

शारीरिक दृष्ट्या धडधाकट नसलो तरी मला वाटते की मी आतून इतका कमकुवत ही नाही.आपल्या मंत्रालयीन कामकाजा दरम्यान, कांग्रेस पक्षाशी संबंधित व्यवहाराकडे ही त्यांनी लक्ष दिले आणि त्यात भरीव योगदानही दिले. १९५२, १९५७ आणि १९६२ च्या सार्वत्रिक निवडणकांमधील पक्षाच्या निर्णयिक आणि जबरदस्त यशामध्ये त्यांचे संघटनात्मक कौशल्य आणि एद्वाद्या गोष्टीची जवळून पारखण्याची त्यांची क्षमता यांचे मोठे योगदान होते. तीसहून अधिक वर्षे आपल्या समर्पित सेवे दरम्यान लाल बहादूर शास्त्री निष्ठा, क्षमतेसाठी जनमानसांत लोकप्रिय झाले. नम्र, दृढ आणि जबरदस्त आंतरिक शक्ती असलेले शास्त्रीजी लोकांची भावना समजून घेणरे खन्या अर्थाने त्यांचे मित्र बनले. त्यांनी आपल्या दूरदर्शीवृत्तीने देशाला विकासाच्या मार्गावर नेले. लाल बहादूर शास्त्री यांच्यावर महात्मा गांधींच्या राजकीय शिकवणीचा मोठा पगडा होता. आपले गुरु महात्मा गांधींच्या शैलीत ते एकदा म्हणाले. कठोर मेहनत ही प्राथमिक्या समान आहे.महात्मा गांधी यांची परंपरा कायम राखणारे लाल बहादूर शास्त्री यांनी भारतीय संस्कृतीचे प्रतिनिधित्व केले.लाल बहादूर शास्त्रींनी आपल्या कार्यकाळात अभ्यास दौरा समजून अनेक देशांना भेटी देवून दूरावा असलेल्या देशात सामंजस्य निर्माण केल. तै ज्या ठिकाणी जात त्या त्या ठिकाणी आपल्या मृदूपण निश्चयी शब्दांनी ते आपली छाप पाडत आणि आपल्या देशात कोणत्या उणीवा आहेत आणि त्या देशापासून आपल्याला काय शिकण्या सारखे आहे. त्याचा आढावा घेवूनच ते स्वदेश परतल्यावर कामाला लागले. २७ मे १९६४ ला जवाहरलाल नेहरुंचे निधन झाल्यानंतर पंतप्रधानाची सुत्रे हाती घेतल्या बरोबर देशाची धुरा सांभाळण्याची जबाबदारी लालबहादूर शास्त्री यांचेवर आली. माणसाचे शील आणि निश्चय किंती प्रभावशाली असू शकतो हे शास्त्रींनी स्वकर्तृत्वातून देशाला दाखवून दिले.इतक्या अल्पावधीत शास्त्री जातील असे कोणाच्याही मनी विचारआला नव्हता. त्यामुळे

सर्व गर्भगळीत झालेत, शास्त्री गेलेत आणि देश पोरका झाला. एकाग्रतेचे भान ठेवूनच कोणताही एखादा निर्णय घेते वेळी ते कठोर भुमीका घ्यायचे. परंतु तेवढाच त्यांचा स्वभाव शांत, धीर, गंभीर म्हणूनच त्यांना शांती पुरुष नांवाने संबोधण्यात येत होते. शास्त्रीचे संपुर्ण जीवन हिच एक आदर्श आचारसंहिता होय.

शास्त्रीच्या अंगी अनेक गुणांचा प्रत्यय आजपर्यंत अनेकवेळा आला असला तरी यावा मनमुर्तीने जे अतुल धैर्यशाली, विलोभनीय सामर्थ्यांनीशी मार्गदर्शन भारताला केले त्याने सारे जग स्थितिं झाले होते. भारताची शान आणि मान जगात ताठरमानेने उंचावली. सन १९६५ ला पाकिस्तानने भारत सिमेवर आक्रमण केले. त्यावेळी त्यांनी धैर्यनि व तेवढाच ताकदीने युद्धाला सामोर गेले आणि सीमेवर लढणाऱ्या सैनिकांना सिमेवर स्वतः जावून त्यांनी प्रोत्साहन देण्याकरीता 'जय जवान, जय किसान' नारा ठेवून विजयपताका देशावर फडकावली. युनोने युद्धबंदीचा आदेश दिला, रशियाचे पंतप्रधान कोसिसीजीन यांनी शास्त्रीर्जीना आणि अयुबखानना वाटाघाटीसाठी ताशकंदला बोलावले. तेथे वाटाघाटी, चर्चा होऊन १० जानेवारी, १९६६ ला शास्त्री आणि अयुबखान यांनी कोसिसीजीना साक्षी ठेवून करारावर सहया केल्या. तेंहाच दोन्ही देशात समन्वय साधण्याकरीता दिलजमाई म्हणून आंतर्राष्ट्रीय कीर्तीचा न भूतो, न भविष्य असा तो 'ताशकंद काप' करण्यात आला. दुसऱ्याच दिवशी रेडीओ वरुन बातमी प्रसारीत झाली की, लाल बहादुर शास्त्री यांचे निधन अचानक झाल्याने देश हादरून गेला. देशातला सर्वोच्च पुरस्कार भारतरत्न शास्त्रीर्जीना प्रथमतः मरणोपरांत १९६६ ला देण्यात आला. 'विजयघाट' याठिकाणी अंतिमसंस्काराने शास्त्रीर्जीना शेवटची सलामी देण्यात आली. अशा या महान देशभक्ताला ज्यांनी या देशावर शेवटच्या क्षणापर्यंत जिवापाड प्रेम केले त्यांच्या जन्मदिनी भावपूर्ण अभिवादन !

हवामान बदलाचे परिणाम

गांधीजी-शास्त्रीजींच्या पश्चात आपण त्यांचे काय केले... ?

यदा प्रथमच धूळीच्या वाढळाचा फटका महाराष्ट्राला बसला. आखात - पाकिस्तानसह पश्चिमी चक्रवात आखाती देशांतून पाकिस्तान, राजस्थान, पश्चिम उत्तर प्रदेश, पश्चिम मध्य प्रदेश, गुजरात, उत्तर महाराष्ट्र, जळगाव, चोपडा, पश्चिम महाराष्ट्र, पुणे, नाशिक, नगर, सातारा, मुंबई, मराठवाड्यातील परळी वैजनाथ, परभणी, पाश्वी, सोलापूर जिल्ह्याचा भाग या संपूर्ण परिसरात ता. २० मार्च रोजी सुरु झालेली धूळीची वाढळे दिसून आली. आकाशातील हवा भुरकंट, दृहीसारखी (ज्यास इंग्रजीत हैंज' असे म्हणतात), तसेच त्यावरेचे बाघाचे अंतिमुक्त्य कण असल्याचे नेहमीपेक्षा पाच ते सहा पट अधिक प्रमाणात धूळीची कण असल्याचे दिसून आले. धूळीच्या कणांचे प्रमाण हवेत २०० पी.पी.इ. इतपत असते (इंग्रजीत एरिसॉल' म्हणून संबोधतो) ते वाढून १२०० पी.पी.एम.पर्यंत वाढल्याने जळगाव आणि चोपडा भागात १००० मीटर अंतराच्या पुढीली भाग दिसत नव्हता; तसेच मुंबई शहरात ते २१ मार्चला अधिक प्रखर होते. तेथे १०० मीटर अंतराच्या पुढीली भाग स्पष्ट दिसत नव्हता.

पृथ्वीभोवती असलेल्या हवेला विशिष्ट दाब असतो. तो मिलीबार किंवा हैप्टापास्कलमध्ये मोजला जातो. वातावरणात सूर्यप्रकाशाची किरणे पडताच पृथ्वीचे तापमान वाढण्यास सुरवात होते. पृथ्वीच्या जवळचे हवेचे थर तापात आणि त्यावरील थर थड असतात, त्यामुळे तेथे हवेचा दाब जास्त असतो. नैरसिर्गिकपणे हवा वरून खाली वाहते; मात्र त्या थरात काही उंचीवर थंड हवा असल्याने ती हवा पुन्हा आणखी खालच्या दिशेने वाहते. यालाच एअर इन्हर्जन' म्हणतात. त्यातून धूळीचे कण मोठ्या प्रमाणात पृथ्वीच्या पृष्ठभागावरील हवेच्या थरात येऊन लोंबकळत राहतात. राजस्थान, गुजरात आणि उत्तर महाराष्ट्र प्रदेशात हवेचा दाब कमी झालेला होता, त्यामुळे आखाती प्रदेशाकडून हवेबोराब वाहत येणारे धूळीचे कण हवेत तरंगत राहिले.

मुंबईभोवती हवेचा दाब १०१० हेप्टापास्कल होता; तर मध्य प्रदेश, राजस्थान, उत्तर प्रदेशकडे तो १०१२ हेप्टापास्कल होता. त्यामुळे हवा जास्त दाबाकडून कमी दाबाकडे वाहत राहिली. या भागात धूळीचे कण मोठ्या प्रमाणात जमा झाले. राजस्थानात मार्च महिन्यात अशी धूळीची वादळे सतत होत असतात. त्याचा प्रभाव आजपर्यंत मुंबई आणि महाराष्ट्रापायंत होत नव्हता. धूळीसोबत हवेतील बापूषी लोंबकळत राहिल्याने हेज'चे

वातावरण अनुभवायास मिळाले. ते दिवसरह टिकून राहिले.
२१ मार्चला सूर्य विषुववृत्तावार असतो. त्यापुढे त्याचा प्रवास उत्तर गोलार्धाच्या दिशेने म्हणजेच कंकवत्ताच्या दिशेने होता. त्या दिवशी मार्च महिन्यातील किमान तपामानाची नोंद झाली. धूळीमुळे पिकांच्या आरोग्यावर परिणाम होऊन रोग-किंडीचा प्रादुर्भाव वाढोल, तसेच मानवामध्ये ख्सनाचे आजार, स्वाइन फ्लूचे प्रमाण वाढणे, फुफ्फुसाचे आजार अणि अस्थयिक विकार

वाढू शकतात. मार्व महिन्यात अशा प्रकारे दूषित हवामान होण्याचे हे पहिलेच उदाहरण असाऱे.

९ फेब्रुवारी रोजी शून्यानंजीक पोचलेल्या नीचांकी तापमानामुळे व आठवडाभर अतिथंडीने द्राक्ष पिकाचे मोठे नुकसान झाले. राज्यातील नाशिक, सांगली, सोलापूर, नगर, पुणे या द्राक्ष उत्पादक जिल्ह्यांतील ३० टक्के द्राक्षांची काढणी अद्याप बाकी आहे. गतवर्षांच्या तुलनेत दर ३० ते ४० टक्क्यांनी कमी आहेत. या वर्षी डिसेंबरच्या शेवटच्या आठवड्यामासून थंडी वाढण्यास सुरवात झाली. जानेवारी महिन्यात किमान तापमान सहा ते सात सेंटिअसच्या दरम्यान राहिल्याने सफेद वाणांच्या फुगवणीवर व साखर निर्मितीवर विपरीत परिणाम झाला, त्यामुळे द्राक्ष हंगमी लांबता.

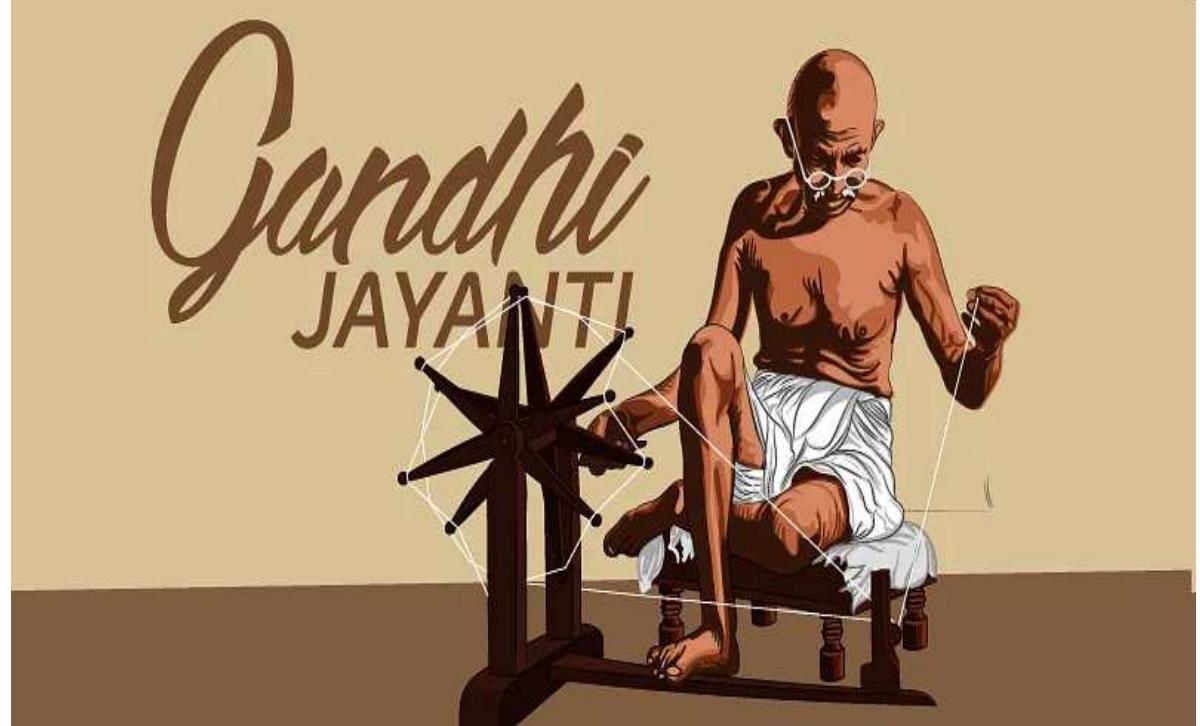
ज्या भागात संजीवकांचा अतिवापर झाला, त्या भागातील बागा अतिथंडीला प्रामुख्यावे बळी पडल्याचे तिसून आले. गोडीवरीही थंडीचा परिणाम झाला. कमी गोडीमुळे बिहार, दिल्ली, उत्तर प्रदेश, पश्चिम बंगाल, जम्मू-काश्मीर येथील बाजारपेठीतील मागणी घटली. परदेशात ढाका (बांगलादेश), काठमाडू (नेपाळ), मलेशिया, हाँगकाँग, दुबई, रशिया या देशांत काळ्यांच्या रंगाच्या द्राक्षांना चांगला प्रतिसाद लाभला; मात्र युरोपमध्ये इंग्लंड, जर्मनी येथे दर वर्षीच्या तुलनेत ३० टक्के मालाचा उठाव झाला. द्राक्षमालाच्या निर्यातीवर या वर्षी मोठा परिणाम झाला. हा सर्व हवामान बदलावाच परिणाम असल्याने शेती क्षेत्रावर आणि द्राक्ष बागायतदारांच्या अर्थकारणावर होणाऱ्या परिणामाचा विचार शासन पातळीवर होणे गरजेचे आहे.

हाणीचा पारणामाचा विवाह शास्त्रात पातळावर हाण गरजच आहे. मार्च महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यात तापमानात घट झाल्याने कोल्हापूर जिल्ह्याच्या पश्चिम भागातील हरवगरार उसाचे पीक वाळू लागले. आजरा तालुक्यातील बाटंगी, सिरशिंगी, एम्पेकोड, किणे, शेळप या परिसरातील सुमारे १०० एकर क्षेत्रावरीत ३८ पिकास मोठा फटका बसला. थंडीमुळे या परिसरातील खोडवा पिकाची वाढ खुंटल्याचे आढळून आले. मार्च महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यात किमान तापमानात मोठे चढ-उतार पाहावयास मिळाले. हवा कोरडी आणि थंड वरे यामुळे उसाची सुरक्षी वाळणे, पानावर डग पडणे अशा स्वरूपाचे परिणाम दिसून उसाचे पीक वाळू लागले. साधारणपणे १ मार्च ते ४ मार्च या कालावधीत किमान तापमान ८.४ ते ९.५ सेल्सिइअस म्हणजेच १० सेल्सिइअसपेक्षा कमी होते. यावरून ४८ ते ७२ तास हवेचे दिवसाचे व रात्रीचे तापमान कमी राहिल्यास असे परिणाम होत असून, ऊस पीक किमान तापमानास संवेदनक्षम असल्याचे अनुमान निघते. किमान तापमानास संवेदनक्षम असणारी ही दोन्ही पिके आहेत. या दोन्ही पिकांवर थंडीचा मोठा परिणाम झाल्याने बाजारात पिकाचे उत्पादन दिसत नाही. यावरून थंड हवामानाचा वेलवारीय पिकांवर मोठा परिणाम होतो हेच अनुमान निघते. गेले दोन महिने काकडीचे थंड हवामानामुळे नुकसान झाले. बाजारात काकडीचा मागणीनुसार पुरवठा होत नाही. थंडीमुळे लागवड केलेले बियाणे अथवा रोपे वाळू शकली नाहीत. या वर्षी कोकणातील हापूस अंबावर फुलकडीचा मोठ्या प्रमाणात प्रादुर्भाव झाला असून, मोहराचे नुकसान झाले आहे. किंडीची पैदास वाढण्यास हवामान अनुकूल ठरले असून, देशावर आणि मराठवड्यात या किंडीचा प्रादुर्भाव वाढण शक्य आहे, त्यासाठी उपाययोजना करावी.

आज राष्ट्रपिता महात्मा गांधी आणि स्वतंत्र भारताचे दुसरे पंतप्रधान लाल बहादूर शास्त्री यांच्या जयंतीचा संयुक्त दिवस! या दोन्हीं महापुरुषांच्या जयंतीनिमित्ताने त्यांच्या महान कार्याला आणि स्मृतींना विनम्र अभिवादन! आज ज्या दोन महापुरुषांची जयंती सर्वत्र देश आणि राज्यभर संपन्न होत आहे, त्यांच्या पश्चात आपण त्यांच्या मूल्य-तत्व-कार्यप्रणालीचे काय केले? यावर कृतीशील चिंतन-मंथन होणे काळाची गरज आहे. अलीकडच्या काळात राजकारण मोठ्या झापाठ्याने बदलले आहे. राजकारणातील सुचिता पार धुळीला मिळाली आहे. एक काळ होता जंब्हा सामान्य माणूस राजकारणी व्यक्तीकडे मोठ्या सन्मानाने पहायचा! हा नेता माणूस नक्कीच आपल्या भागाचे, राज्याचे आणि देशाचे भले करील(!) असा आशावाद सामान्य माणसांच्या मनात असायचा. मात्र अलीकडच्या दोन दशकात सर्व काही बदलले आहे. वर्तमान राजकारणी लोकांनी तर पक्षनिष्ठा, विचार प्रणाली, तत्वे इत्यादी आदर्श बाबी केवळ पुस्तकात वाचायला शिळ्क ठेवल्या आहेत! जवळपास सर्वच राजकारणी

लोकांवरचा सामान्य माणसाचा विश्वास उडाला आहे. कोण काय करतोय? कोण कुठे आहे? कोण किती खरं बोलतोय? कोण कुणाला उजागर-चौरून भेटतोय? याचा लेखाजोखा सामान्य माणसाजवळ आहे. परिणामी आज माणसे राजकारणी माणसांना केवळ समोरासमोर सन्मान देतात आणि बाजूला सरकले की; हा किती बदफैली, भ्रष्ट, व्यभिचारी, वाळू चोर, गिड्डी चोर, रस्ते चोर, संडास चोर, गोरगरिबांची शेती चोर, सरकारचाटकसचोर, वीज चोर आहे याची मोठ्या चवीने चर्चा करतात. आज गांधीजी आणि शास्त्रीजींच्या प्रतिमेला पुष्पहार घालणारे हात कसे आहेत? हा सुद्धा विचार नक्की व्हायला हवा! हे युवकांनो, आपली विरासत म्हणजेच आपला देदीप्यमान इतिहास नीट समजून घ्या! तुमच्या हाती उद्याच्या उज्ज्वल भविष्याची कमान आहे. तुम्हीच उद्याच्या भारताचे शिल्पकार आहात! आपण आपले ऐतिहासिक महापुरुष आणि त्यांचे कार्य व्यवस्थित समजून घेतले पाहिजे. कुणी मिडीयावर एखाद्या महापुरुषांविषयी चुकीची पोस्ट केली असेल तर आपण त्याच्या मुळाशी जाऊन, विवेक जागृत ठेवून ती पोस्ट प्रसारित करावी. त्यानंतर त्यावर आपली प्रतिक्रिया दिली पाहिजे अन्यथा तिला दुर्लक्षित करायला हवे. तुमच्या माझ्या हातात मिडिया नावाचा हा महासागर असून यातून आपण अगदी चातकासारखे सातत्याने ज्ञानामृताचे कण वेचले पाहिजे. असे झाल्यास

कुणीही तुमच्या तारुण्य शक्तीचा गैरवापर करणार नाही. राष्ट्रपिता महात्मा गांधीजींचे भारतीय स्वातंत्र्य संग्रामात आणि एकूणच देशाच्या उभारणीत मोलाचे योगदान राहिले आहे. लोकमान्य टिळक, नेताजी सुभाषचंद्र बोस, भगतसिंग, डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर आदि धूरिणांचे योगदानही दुर्लक्षित चालणार नाही, परंतु आज गांधी-शास्त्री यांची जयंती असल्यामुळे त्यांच्यावर कटाक्ष टाकणे अगत्याचे आहे. गांधीजींनी व्रतस्थ जीवन जगतांना उपोषण, असहकार, सत्य, अर्हिंसा इत्यादी आत्मिक बाबींचा इंग्रज सत्तेच्या विरोधात मोठ्या चतुरार्झे वापर केला. याचा परिणाम इंग्रजांना आपला भारत देश स्वतंत्र करावा याची जाण झाली. गांधीजींनी शिक्षण संदर्भात नवी तालीम हा अत्यंत मूलगामी, कृतीशील कार्यक्रम आखला आणि तो प्रत्यक्ष सिद्ध करून दाखवला. यामध्ये शासनाने ७ ते १४ वर्षांपर्यंत निःशुल्क आणि अनिवार्य मुलभूत शिक्षण द्यावे. स्वावलंबी आणि मातृभाषेत शिक्षण द्यावे. पाचवी पर्यंत सर्वांना

एकच शक्षण द्याव. बालकाना शता, ग्रामाण उद्याग हस्तकला व्यवसाय, संगीत, चित्रकला, सामाजिक अध्ययन सामान्य विज्ञान आणि शारीरिक शिक्षण इत्यादी गोष्ट अनिवार्य करून शालेय काळात बनवलेल्या कलाकृतीनं बाजारात विकून शाळेला उत्पन्न मिळवून द्यावे. राजषध शाहू महाराजांच्या राज्यांत लहान मुलांना शिक्षण मोफद दिले जात असे आणि जे पालक आपले लेकरू शाळेपाठवणार नाहीत त्या कुटुंबाला १ रुपया दंड लावल जायी. गांधीजींनी सांगितलेली नयी तालीम आणि शाहू महाराजांचे आदर्श शिक्षण आपले राज्य सरकार अंगीकारते आहे का? याचा विचार करण्याची वेळ आली आहे. या उलट आपल्या शासनाने चीस पेक्षा कमी पटाच्या सरकारी शाळा बंद करण्याचा घाट घातला असून बाकी जि.प.च्या शाळा कंत्राटदाराकडून चालवल्या जातील असा आदेश काढला आहे. शिक्षकाची भरती सुद्धा कंत्राटी पद्धतीने केली जाणार आहे. शिक्षणात ही एक प्रकारची वेठविगारी येणार म्हणायचे का? निश्चितच हे अधोगतीचे आणि शिव-फुले-शाहू-गांधी-आंबेडकर यांच्या महाराष्ट्राला शोभणारे नाही.

प्रा.डॉ.वि.
मो.९१

मत्रा, विदेश मत्रा आण गृह मत्रा इत्यादा महत्वपूर्ण खाती सांभाळली. १९६४ साली नेहरूंचे निधन झाले आणि शास्त्रीजी भारताचे दुसरे पंतप्रधान झाले. ते सत्तेवर आल्याबरोबर पाकिस्तानने भारतावर आक्रमण केले आणि त्यात भारताने विजय मिळवला. यावेळी शास्त्रीजींनी 'जय जवान, जय किसान' हा नारा देऊन श्वेत क्रांती आणि हरित क्रांती घडवून आणली. यातून शेतकरी स्वावलंबी करण्याचे प्रयत्न झाले. पंजाब, हरियाना आणि उत्तर प्रदेशात गव्हाचे उत्पन्न मोठ्या प्रमाणात आले. मरणोपरांत त्यांना भारतरत्न सन्मानाने गौरवान्वित करण्यात आले. आज हे दोन्ही महापुरुष जाऊन अनेक दशके लोटली आहेत. तरीही त्यांच्या कार्य कर्तृत्वाचा ठसा समाजमनावर खोलवर रुजलेला आहे. विद्यमान राजकारणी लोकांनी या त्यागी लोकांचा आदर्श समोर ठेवून राज्य-देश पुढे न्यायला हवे. शिक्षणाचे कंत्राटीकरन हा महाराष्ट्र शासनाचा निर्णय लोकांना अजिबात रुचला नाही. गांधीजींची आणि शास्त्रीजींची जयंती साजरी करतांना गांधीजी

आणि शाहू महाराजांचा शिक्षण विषयक दृष्टीकोन समोर ठेवावा लागेल. दुसरीकडे 'जय जवान' म्हणतांना सैनिक कंत्राटी पद्धतीने भरले जाऊ नयेत. 'जय किसान' म्हणतांना शेतकऱ्यांच्या माताला हमीभाव मिळालाच पाहिजे. संपत्ती नक्की कमवा परंतु खाद्याव्यक्तीने किती संपत्ती कमावली म्हणजे तो महान होईल? त्यासाठी प्रत्येक आमदार-खासदाराने आपापल्या मतदार संघातील छोट्या छोट्या शाळा दत्तक घेऊन आपली थोडीशी कमाई तिथे देऊन दानत्व दाखवावे. आपल्या भागातील शेतकरी-कष्टकरी लोकांच्या समस्या जाणून त्याची सोडवणूक करावी. असे केल्यास जनमाणसात मलीन-भ्रष्ट झालेली प्रतिमा उजळून गोरगरीब जनतेचे आशीर्वाद मिळतील! निवडणुकीच्या वेळी दारू-मटन वाटण्याची दुर्दैवी वेळ येणार नाही! पहा जमतंय का? जय जवान! जय किसान! जय विज्ञान!

